

Κείμενο αναφοράς: Αριστοτέλης, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 6.4-8, 1106a26-b7

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς... Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἔστιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει τοῦτο δ' οὐχ ἓν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται τοῦτο δὲ μέσον ἔστι κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναὶ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Κείμενο Αναφοράς:

Αριστοτέλης, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 6.10-13-16 1106b18-28, 1106b36-1107a6

Οἷον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρροῦσαι καὶ ἐπιθυμῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἡσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρωθεν οὐκ εὖ· τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὐ ἔνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἔστι τῆς ἀρετῆς. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἔστιν, ἐν οἷς ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἢ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἔστιν ἢ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γε οὕσα τοῦ μέσου.

Ἔστιν ἄρα ἢ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἓν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὐρίσκειν καὶ αἰρεῖσθαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Με βάση το δεύτερο κείμενο (αναφοράς) να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω διατυπώσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες με ένα Σ ή Λ αντίστοιχα. Να τεκμηριώσετε την επιλογή σας γράφοντας τη χαρακτηριστική φράση του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

α) Η συναισθηματική συμπεριφορά του ανθρώπου δεν χαρακτηρίζεται από ποσοτικές διαβαθμίσεις.

β) Οι συνθήκες εκδήλωσης ενός συναισθήματος είναι μία από τις παραμέτρους κατά τον Αριστοτέλη που πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη κατά την αξιολόγηση των συναισθημάτων.

γ) Η λέξη ἄριστον και η λέξη ἀρετὴ δεν παρουσιάζουν καμμία γλωσσική συγγένεια. κατά τον Αριστοτέλη.

δ) Η ἀρετὴ επιλέγεται ελεύθερα από το άτομο αλλά δεν εξαρτάται από την επίτευξη της αντικειμενικής μεσότητας.

ε) Οι κακίες οφείλονται κατά κύριο λόγο στην υπέρβαση του μέτρου.

Μονάδες 10

B1. Να σχολιάσετε τον αριστοτελικό ορισμό της αρετής.

Μονάδες 10

B2. Να δείξετε με επιχειρήματα ότι όσα λέγονται στο πρώτο κείμενο αναφοράς υποστηρίζουν τη βασική αριστοτελική θέση ότι καμία από τις ηθικές αρετές δεν υπάρχει εκ φύσεως σε εμάς.

Μονάδες 10

B3. Για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να γράψετε Σ, αν είναι σωστή και Λ, αν είναι λανθασμένη.

- α. Τον Πλάτωνα πάντως ο Αριστοτέλης δεν τον βρήκε τότε στην Αθήνα αλλά στη Σικελία.
- β. Ο Πλάτωνας όμως φορτώθηκε κι ένα δεύτερο παρατσούκλι από τον Αριστοτέλη· τον είπε "αναγνώστη".
- γ. Η διδασκαλία του στην Ακαδημία και οι ιδέες που με αυτήν μετέδιδε στους μαθητές του έφεραν συχνά τον Αριστοτέλη αντιμέτωπο με το συνάδελφό του στην Ακαδημία, τον Ξενοκράτη·
- δ. Στη Μακεδονία ο Αριστοτέλης έμεινε ως το 335. Το κλίμα που επικρατούσε τώρα στην Αθήνα ευνοούσε την επάνοδό του εκεί.
- ε. Ο Αριστοτέλης χαρακτήρισε την πόλη που τον φιλοξένησε τριάντα τόσα χρόνια με το επίθετο *παγκάλη*.

Μονάδες 10

B4. Με ποιες λέξεις του κειμένου παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια οι λέξεις:
έπισταμένως, λιποψυχία, πρόσληψις, συνοχή, ταυτότης, δυόσμος, πένθος, λείψανο, απόρρητος, αρχαιρεσίες.

Μονάδες 10

B5. Αφού μελετήσετε το παρακάτω απόσπασμα από την "Πολιτεία" του Πλάτωνα και το δεύτερο κείμενο αναφοράς από τα "Ηθικά" του Αριστοτέλη να απαντήσετε στο εξής ερώτημα: Ποια κοινή αντίληψη αναδεικνύεται στα δύο κείμενα αναφορικά με την ανθρώπινη ευθύνη στη διαμόρφωση της ηθικής του συμπεριφοράς;

" Και τότε ένας προφήτης, αφού πρώτα τους έβαλε να παραταχθούν με τάξη, πήρε έπειτα από τα γόνατα της Λάχησης κλήρους και παραδείγματα βίων κι ανεβαίνοντας σ' ένα ψηλό βήμα φώναξε: «Της κόρης Λάχησης, θυγατέρας της Ανάγκης, είναι τούτος ο λόγος. Ψυχές της μιας ημέρας, αρχίζει για το θνητό γένος άλλος ένας κύκλος με κατάληξη το θάνατο. Δεν θα σας πάρει με κλήρο κάποιος δαίμονας, θα τον διαλέξετε εσείς το δαίμονα. Οποιανού λάχει ο πρώτος κλήρος, αυτός πρώτος να διαλέξει τη ζωή που αναγκαστικά θα ζήσει. Δεν έχει δεσπότη η αρετή· ανάλογα αν την τιμάει κανείς ή την περιφρονεί, θα 'ναι και πιο μεγάλο ή πιο μικρό το μερτικό του επάνω της. Η ευθύνη είναι αυτουνού που διαλέγει· ο θεός δεν έχει ενοχή».

Πλάτων, Πολιτεία, 617d-e

Μονάδες 10

A. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Πρῶτόν τε ἤρξε καὶ ἐς τὰλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλεόν ἄνομίας τὸ νόσημα. Ῥᾶον γὰρ ἐτόλμα τις ἂ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὀρῶντες τῶν τε εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθύς δὲ τὰκείνων ἐχόντων. Ὅστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἤξιουν ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι. Καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται· Ὅτι δὲ ἤδη τε ἡδὺ πανταχόθεν τε ἐς αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. Θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπειργε, τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὀρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους, τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βίους ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἦν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «Ὅτι δὲ ἤδη τε ἡδὺ ... τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.».

Μονάδες 10

Γ2. Ποιες αλλαγές καταγράφει ο Θουκυδίδης στη συμπεριφορά των Αθηναίων λόγω του λοιμού και πώς τις αιτιολογεί;

Μονάδες 10

Γ3.α. «Ῥᾶον γὰρ ἐτόλμα ... ὁμοίως ἡγούμενοι. »: στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσετε τα ρήματα σε παρατατικό (μονάδες 3) και να μεταφέρετε το καθένα από αυτά στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα και της ίδιας φωνής (μονάδες 3).

(μονάδες 6)

Γ3.β. «πολὺ δὲ μείζω ... τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.»: να μεταφέρετε τα επίθετα στους άλλους βαθμούς στην ίδια πτώση.

(μονάδες 4).

Μονάδες 10

Γ4.α. «ἂ πρότερον ἀπεκρύπτετο», «τὰκείνων ἐχόντων»: Η πρώτη ρηματική φράση να συμπτυχθεί σε μετοχική, ενώ η μετοχή που ακολουθεί να αναλυθεί σε πρόταση.

(μονάδες 6)

Γ4.β. Στο απόσπασμα «Καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν ... χρήσιμον κατέστη.» να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε συντακτικά (εἶδος, εισαγωγή, ρόλος).

(μονάδες 4)

Μονάδες 10